

peger ud: Ministre, folketingsmedlemmer, kommunalbestyrelsesmedlemmer, osv. For det tredje, så er folketingspolitikernes "brede" definition af "politiker" ikke i overensstemmelse med gængs sprogbrug. Politikerne modstilles i reglen befolkningen, vælgerne, alle de grupper, som politikerne skal fatte beslutninger om (landmænd, embedsmænd osv.), demonstrationsdeltagere, menige medlemmer af de politiske partier, amts- og kredsformænd, medlemmer af partiernes sekretariater, partifunktionærer, organisationsledere, lobbyister, eksperter og sagkyndige, embedsmænd, diplomater og journalister.

Mogens Herman Hansens bog er velskrevet, stofmættet og afrundet. Med afdækningen af de mange betydningslag i begrebet "politiker", de mange dimensioner i definitionen samt den skiftende valorisering peger den på kompleksiteten og paradokserne i hvervet. Projektet er ikke at finde frem til den "rigtige" definition af begrebet politiker, men snarere at vinde større sensitivitet overfor forskellige betydninger og brug af begrebet. Bogen er således en påmindelse om, at (tilsyneladende samme) ting kan betyde noget ganske forskelligt for forskellige mennesker. Politikere (og forskere) gør klogt i ikke at antage, at folk strukturerer verden som de selv gør.

Nogle af politikerne blev - formoder MHH - da de skulle definere "politiker", fanget i den tankefigur, at en politiker må være en person, der beskæftiger sig med politik, og da grænsen imellem, hvad der er politisk og andet, ikke lader sig trække, så bliver svaret på, hvem der er politiker nemt, at det er alle dem, som deltager aktivt i politik. MHH finder, at der kunne være mange gode grunde til at bruge ordet politiker sådan. Men MHH påpeger, at brugen ville være i strid med gængs opfattelse og sprogbrug (man kunne måske tilføje, at hvis "politiker" skal forstås så bredt, hvad betyder "borger" så).

Hvad mon samfundsforskerne er fanget i? Politik er som bekendt ofte af forskere defineret som "fastsættelse og fordeling af værdier med gyldighed for samfundet".

Torben Jensen
Institut for Statskundskab

Bent Greve, *Væksten i de offentlige udgifter*, København: Akademisk Forlag, 1992, 242 s., kr. 228,00.

Forklaringer på væksten i de offentlige udgifter i OECD-landene har i et par årtier været "big business" indenfor økonomi og politologi. Den forskningsmæssige interesse afspejler naturligt nok den stærke politiske interesse for emnet. Bent Greves undersøgelse af årsager til væksten i de offentlige udgifter i Danmark efter 1970 er et sympatisk forsøg på at fange nogle vækstforklaringer, som dækker hele denne periode.

Bogens bedste afsnit er afgrænsningsdiskussionen i kapitel 2 og præsentationen af vækstforklaringer i det følgende kapitel. Ingen af kapitlerne er lydefri:

peger ud: Ministre, folketingsmedlemmer, kommunalbestyrelsesmedlemmer, osv. For det tredje, så er folketingspolitikernes "brede" definition af "politiker" ikke i overensstemmelse med gængs sprogbrug. Politikerne modstilles i reglen befolkningen, vælgerne, alle de grupper, som politikerne skal fatte beslutninger om (landmænd, embedsmænd osv.), demonstrationsdeltagere, menige medlemmer af de politiske partier, amts- og kredsformænd, medlemmer af partiernes sekretariater, partifunktionærer, organisationsledere, lobbyister, eksperter og sagkyndige, embedsmænd, diplomater og journalister.

Mogens Herman Hansens bog er velskrevet, stofmættet og afrundet. Med afdækningen af de mange betydningslag i begrebet "politiker", de mange dimensioner i definitionen samt den skiftende valorisering peger den på kompleksiteten og paradokserne i hvervet. Projektet er ikke at finde frem til den "rigtige" definition af begrebet politiker, men snarere at vinde større sensitivitet overfor forskellige betydninger og brug af begrebet. Bogen er således en påmindelse om, at (tilsyneladende samme) ting kan betyde noget ganske forskelligt for forskellige mennesker. Politikere (og forskere) gør klogt i ikke at antage, at folk strukturerer verden som de selv gør.

Nogle af politikerne blev - formoder MHH - da de skulle definere "politiker", fanget i den tankefigur, at en politiker må være en person, der beskæftiger sig med politik, og da grænsen imellem, hvad der er politisk og andet, ikke lader sig trække, så bliver svaret på, hvem der er politiker nemt, at det er alle dem, som deltager aktivt i politik. MHH finder, at der kunne være mange gode grunde til at bruge ordet politiker sådan. Men MHH påpeger, at brugen ville være i strid med gængs opfattelse og sprogbrug (man kunne måske tilføje, at hvis "politiker" skal forstås så bredt, hvad betyder "borger" så).

Hvad mon samfundsforskerne er fanget i? Politik er som bekendt ofte af forskere defineret som "fastsættelse og fordeling af værdier med gyldighed for samfundet".

Torben Jensen
Institut for Statskundskab

Bent Greve, *Væksten i de offentlige udgifter*, København: Akademisk Forlag, 1992, 242 s., kr. 228,00.

Forklaringer på væksten i de offentlige udgifter i OECD-landene har i et par årtier været "big business" indenfor økonomi og politologi. Den forskningsmæssige interesse afspejler naturligt nok den stærke politiske interesse for emnet. Bent Greves undersøgelse af årsager til væksten i de offentlige udgifter i Danmark efter 1970 er et sympatisk forsøg på at fange nogle vækstforklaringer, som dækker hele denne periode.

Bogens bedste afsnit er afgrænsningsdiskussionen i kapitel 2 og præsentationen af vækstforklaringer i det følgende kapitel. Ingen af kapitlerne er lydefri:

Et par gange forveksles eksempelvis (s. 63) finanslovens (politisk bestemte) udgiftsopgørelse og Danmarks Statistiks mere ædruelige udgiftsberegninger. Fremstillingen af asymmetriteorien (s. 127) er forkert: Teorien beskyldes for at være selvmodsigende med følgende begrundelse: "F.eks. er der offentlige udgifter på en række særforsorgsområder hvor tabet ved en indskrænkning ville blive koncentreret på få personer, medens gevinsten ville være spredt. Det skulle derfor indicere en kontraktion af udgifterne, hvilket ikke har været tilfældet" (sic!). Også i bogens øvrige kapitler optræder fejl. Et enkelt eksempel er testen for autokorrelation i den model, der beskriver væksten siden 1970 (s. 195). Greve bytter om på kriterierne for forkastelse af nul-hypotesen.

Bogens hovedformål - forklaringen af væksten i Danmark efter 1970 - finder jeg ikke indfries. Lad mig begynde ved konklusionen: 87 pct. af stigningen i de offentlige udgifter efter 1970 kan forklares ved den relative priseffekt (Baumol-effekten), konjunkturudviklingen, netværksforandringer og stigningen i BNP. Om perspektiverne heri siges på den ene side, at årsagsforklaringerne over tid ikke er stabile (s. 204) - hvilket givetvis er rigtigt - og på den anden side, at der fra år 2000 kun vil være en beskedent vækst i de offentlige udgifter - baseret på en fremskrivning på grundlag af de fire accepterede vækstforklaringer. Hvis den første påstand er sand, er den anden tvivlsom.

Dette problem afspejler bogens hovedproblem: Systematisk afpolitiseres spørgsmålet om den offentlige sektors vækst og reduceres til automatiske eller funktionelle forklaringer. Undervejs i gennemgangen af 22 forklaringer på offentlig udgiftsvækst vælger Bent Greve fra og til med henblik på den senere empiriske analyse. Greve går systematisk uden om forklaringer af et mere politologisk tilsnit. Det har han besluttet sig for tidligt, fordi han kræver af de valgte forklaringer, at de skal kunne opgøres entydigt (s. 26). Det er ikke i sig selv noget problem, at man udvælger faktorer, som kan beregnes kvantitativt. Til gengæld må det så kræves, at man medreflekterer nogle af de fravalgte - relevante - forhold i tolkningen af de kvantitative resultater. Det gør Greve ikke. Resultaterne fortolkes på en måde, så den politiske kamp om offentlige udgifter er helt væk. Det er derfor han kan konkludere, at offentlig udgiftsvækst ikke er noget problem om syv år.

Lad mig illustrere nogle af problemerne i udvælgelsen af forklaringer på offentlig udgiftsvækst. I diskussionen om standardglidninger - det vil for eksempel sige, at udgifterne sjældent tilpasses, når "behovet" falder - fremhæves det, at det kan være vanskeligt at afgøre, om den manglende tilpasning skyldes institutionel inertie eller, at "kundegrundlaget" reelt ændrer sig. Altså: Når Folkeskolens faldende børnetal ikke er omsat i et proportionalt fald i udgifterne, kan det skyldes, at børnene i skolen er sværere at undervise. Efter denne diskussion slutter Greve, at opdrift i de offentlige udgifter "...ikke (er) en faktor, der kan forklare væksten i de offentlige udgifter" (s. 91). Så slap vi for det! Vi slipper også for asymmetri: Ét er, at teorien er direkte forkert fremstillet (s. 127), noget andet er, at teorien afvises, fordi, der "...kan ... findes enkelte eksempler på, at der er en vis asymmetri. Med dette indikerer ikke en generel accept af asymmetritesen" (s. 127).

Afvisningen af at inddrage pressionsgrupper som forklaring er tilsvarende interessant: "Konklusionen på den diskussion er, at pressionsgrupper på enkelte områder kan have betydning, men at der ikke generelt er argumenter for, at disse er centrale for forståelsen af den offentlige sektors vækst" (s. 139). Tja, alt det der med magt og indflydelse er svært at stoppe ind i en computer.

De fire forklaringer på væksten i de offentlige udgifter bliver blottet for politik og interessekamp. De offentlige udgifter stiger af næsten automatiske grunde. De offentlige udgifter har den størrelse de har, fordi det skal de have. Blot et enkelt eksempel: Gennemførelse af barseldagpengereformer og indførelsen af børnefamilieydelsen sker fordi det politiske system "erkender", at "..befolkningens sammensætning var ved at blive ændret i en meget skæv retning" (s. 198).

Sluttelig vil jeg ikke undlade at nævne, at Akademisk Forlag ikke kan være bekendt at udsende en bog til den pris i en sproglig og korrekturmæssig tilstand, der vanskeliggør læsningen af bogen og sætter pæne menneskers tålmodighed på en alvorlig prøve. En student foreslog efter at have læst bogen, at forlaget måske har trykt det forkerte manuskript.

Peter Munk Christiansen
Institut for Statskundskab

Torbjörn Larsson, *Det svenska statsskicket*, Lund: Studentlitteratur, 1993, 432 s.

Hvorledes ser de formelle regler for det svenske demokrati ud? Og hvordan fungerer demokratiet i praksis?

Med bogen *Det svenska statsskicket* forsøger Torbjörn Larsson, der underviser og forsker i statsvetenskap ved Stockholms Universitet, at give svar på disse spørgsmål. Bogen er tænkt som en grundlæggende indføring i det svenske politiske system for statskundskabs- og jurastuderende.

En væsentlig styrke ved bogen er, at forfatteren overalt anlægger et historisk perspektiv på sit emne. Som forfatteren understreger, lader det sig ikke gøre at forstå det svenske samfunds politiske institutioner og processer, hvis man ikke anskuer dem i historiens lys. Ud over et indledende kapitel om det svenske politiske systems historik, gør forfatteren derfor også i bogens enkelte kapitler rede for den historiske sammenhæng, som de eksisterende institutioner, praksis og regler er fremvokset af.

En anden væsentlig styrke ved bogen er dens bredde. Som læser kommer man hele kompasset rundt. Der er kapitler om demokratisk teori, valgsystemer og politiske beslutningsprocesser. Om de centrale statsorganer, Riksdagen og regeringen. Om regeringsdannelsen. Om de kommunale organer. Om embedsapparatet, om partierne, interesseorganisationerne og massemediernes. Og endelig - hvad der vist ikke er så almindeligt i politologiske lærebøger - et kapitel om "Individet i det politiska systemet". Her trækkes modsætningen mellem